

Μάνος Κοντολέων «Οι σκιές της Κλυταιμνήστρας», εκδόσεις Πατάκη, 2021

Τραγωδίες, θύτες και θύματα

Πριν από τρία χρόνια, το 2018, ο Μάνος Κοντολέων εξέδωσε το μυθιστόρημα *Η Κασσάνδρα στη Μαύρη Άμμο*, λογοτεχνική προσπάθεια για την καταστροφή μιας ομαδικής παράκρουσης, καθώς και για το αδιέξοδο ενός ατομικού πάθους. Σε αυτό, ο συγγραφέας ανασκαλεύει τους μύθους, στηριγμένος σε αρχαίες τραγωδίες, δημιουργώντας το πορτρέτο ενός ατόμου που επιλέγει τη μοίρα του, τη στιγμή που χάνεται ένας κόσμος και στη θέση του γεννιέται ένας άλλος. Στο καινούργιο του μυθιστόρημα, το «Οι σκιές της Κλυταιμνήστρας», χρησιμοποιώντας παρόμοια υλικά, ο Κοντολέων προσπαθεί να μιλήσει για μια άλλη τραγική ηρωίδα, την Κλυταιμνήστρα, κόρη του Τυνδάρεω και της Λήδας, η οποία μεγάλωσε μαζί με την αδελφή της την Ελένη, την αποκληθείσα Ωραία, κι είχε μαζί της ενδιαφέρουσες συζητήσεις για τη ζωή και τον έρωτα.

Γράφει στο οπισθόφυλλο του βιβλίου ο Μ.Κ.: «Όπως οι περισσότεροι από εμάς, που μόλις ακούσουν τη λέξη Κλυταιμνήστρα, σκέφτονται έναν φόνο εκδικητής, έτσι κι εγώ αναζήτησα να μεταφέρω σε ένα δικό μου μυθιστόρημα την ανάπτυξη του χαρακτήρα μιας γυναίκας που, για συγκεκριμένους λόγους, αποφασίζει να δολοφονήσει τον άντρα της».

Το πρώτο πράγμα που μαθαίνουμε για την Κλυταιμνήστρα (σκότωσε τον Αγαμέμνονα από ζήλεια όταν έφερε από την Τροία την Κασσάνδρα ως ερωμένη), δια στόματος του τρίτοπρόσωπου αφηγητή, δηλαδή του συγγραφέα, είναι το ότι «είχε μάθει να μοιράζεται τα μυστικά της με τον εαυτό της και μόνο».

Παράλληλα, ή εναλλάξ, με την αφήγηση για τον βίο και τα πεπραγμένα της Κλυταιμνήστρας, στο βιβλίο υπάρχει ο μονόλογος του Ορέστη, του γιου της, ο οποίος αρχίζει την περιγραφή του εαυτού του ως εξής:

«Ανήρ ειμί! Ο παιδαγωγός που ο Νέστωρ, ο βασιλιάς της Πύλου και σύμβουλος του πατέρα μου [...] αυτή τη φράση κάθε πρωί μας έβαζε, εμένα και τον Πυλάδη, να λέμε. Ανήρ ειμί!»

Ο Ορέστης ξεκαθαρίζει από την αρχή ότι ως γιος και διάδοχος του Αγαμέμνονα, του βασιλιά των Μυκηνών, έπρεπε να πιστεύει πως θα γινόταν ή έπρεπε να γίνει άντρας ώστε να ηγείται των άλλων, ανδρών και γυναικών. Αλλά αυτό δεν είναι εύκολο, εξομολογείται, μάλιστα συχνά είναι και επώδυνο. Εκτιμά πως η τιμή που κλήθηκε να πληρώσει είναι ακριβή και η πληγή βαθιά. Προσθέτει πως το έγκλημα που έκανε, δηλαδή η δολοφονία της μητέρας του –την σκότωσε μαζί με τον εραστή της, τον Αίγισθο–, είναι ο τελευταίος σταθμός μιας κόκκινης διαδρομής που αποτελείται από πολλά φονικά και ρυάκια αίματος.

Αφετηρία αυτής της διαδρομής, προσθέτει, ήταν η διεστραμμένη ιδέα του προπάππου του, του Ταντάλου, να τιμήσει τους θεούς που τον είχαν, λέει, φίλο δίνοντάς τους να φάνε τον ίδιο τον γιο του. Στην τρίτοπρόσωπη αφήγηση που αφορά την Κλυταιμνήστρα υπάρχει το ερώτημα «Ποιος είναι ο ρόλος της γυναίκας; Φτιάχνει αυτή το πεπρωμένο της ή ό,τι θα της συμβεί θα είναι αποτέλεσμα πράξεων κάποιου ανδρός;»

Την απάντηση την δίνει η Ελένη, η οποία εξομολογείται: «Εγώ θα επιλέξω αυτόν που θα μπορώ να τον ελέγγω... Η ομορφιά δεν είναι μόνο μοίρα. Είναι και όπλο... Θηλυκό όπλο! Δεν το έχεις καταλάβει, αδερφή μου;»

Είναι φανερό πως ο συγγραφέας επιχειρεί να στοχαστεί πάνω στις σχέσεις ανδρών και γυναικών, να δώσει απαντήσεις για τη μοίρα των ανθρώπων, οι οποίοι συχνά πέφτουν θύματα των ιδίων τους των φιλοδοξιών, των πόθων και των επιλογών. Κυρίως, περιγράφει τον χαρακτήρα της μητέρας και του γιου που είναι γι' αυτόν δύο διαχρονικοί θύτες, αλλά και τελικά είναι και θύματα «όσων υπέκυψαν στη γοητεία της εξουσίας».

Έχοντας μελετήσει τον Ορέστη του Ευριπίδη στη μετάφραση του Κ. Χ. Μύρη (εκδ. Πατάκη), ο Μάνος Κοντολέων δίνει τη δική του εκδοχή για όλες τις τραγωδίες που συνέβησαν στην οικογένεια της Κλυταιμνήστρας και του Ορέστη, του καταραμένου οίκου των Ατρείδων, η οποία καταστράφηκε, διαλύθηκε, αποσυντέθηκε, εξαιτίας της ανατροφής, του χαρακτήρα, αλλά και των προσωπικών επιδιώξεων και φιλοδοξιών των μελών της.

ΦΙΛΙΠΠΟΣ ΦΙΛΙΠΠΟΥ